

Lo Somaten

DIARI REGIONALISTA Y D' AVISOS Y NOTICIAS

Any XII

Reus Dissapte 12 de Juny de 1897

Num. 3.290

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Reus, un mes. Ptas. 3:50
3 provincies trimestre. 10:00
Extranjer y Ultramar. 15:00
Anúncis, a preus convencionals.

Administració y Redacció

PLASSA DE LA CONSTITUCIÓ, (PORXOS)

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

En la Administració d'aquest diari y en las principals
llibrerías d' aquesta ciutat y de fora.
En Barcelona, llogratia Mallofré, carrer Junquera, 6.
No s' retornan los originals encara que no se publicuin.

Centro vitícola del Vallés

Arboricultors, Viticultors y Propietaris en general

Destrucció completa de tots los Insectes paràsits ó vegetals que perturban lo bon desenrotllo de las **Vinyas y Arbres fruyters.**

SULFURAL.--Patent Joan Jarrijou.

Destrucció radical del **Oidium, Black-Rot, Antracnosis, Piral, Altisa** en las vinyas y la **Oruga, Negrilla, Cuchs, Polls** etc. en los fruyters.

EXIT SEGUR Y GARANTIT.

Demànsse los Prospectes que s' envian gratis, a

VIUDA Y NEBOT DE ANTON DELMAS

DIRECCIÓ GENERAL
Ponent 61

SUB-DIRECCIÓ
Mar 46

BARCELONA VALENCIA

CASA FUNDADA EN 1860

Representant en la provincia de Tarragona: **DON PERE FABREGAS.--Tarragona.**

SE RETRATA
TOTS LOS DIAS, FESTIUS Y
LOS LABORABLES A PE-
TICIO.

**NOVAS FOTOGRA-
FIAS EN CO-
LORS.**

**OPERA tots
LOS DIUMENGES**

TORRES FOTOGRAFO

Passoig de Mata, 12,
REUS

dias de despalg tots los festius

SECCIÓ DOCTRINAL

La literatura gallega

III.

La personalitat literaria gallega que més perfectament encarna 'l temperament de son poble, es sens disputa la célebre poetisa Rosalia Castro, la qui ab companyia de nostre Massané y la castellana Gomez de Avellaneda, forman la augusta Trinitat de las escriptoras espanyolas. Nascuda a Santiago en 1853, en companyia de son espós l' eminent historiador gallego Manel Murguía, se vegé obligada a deixar la patria, y á impuls de son profund anyorament, exclatá en ella lo dols sentiment de la poesia, que es bálsam per guarir las més profundas feridas de l' ánima.

La poesia de Rosalia Castro es de la més sentida que puge haver produhit lo cor humá, de la menos artificiosa, de la més espontánea, de la que brolla del cor ya feta versos, no de la que s' posa a intermitencias entre ratllas d' igual número de silabas, com si 'l vers sigués lo motllo ahont deu depositarse la idea y 'l sentiment, quan la poesia es tot ahora vers, idea y sentiment; tal com l' home es materia y esperit tot d' una pesa. Sas *Follas Novas*, sas *Cantars*, totas sas obras, son d' un valor extrordinari, la honra d' una literatura y la patent d' immortalitat d' un poeta. De estrella de primera magnitud, la califica Castelar, y efectivament, sols Heine cantant las anyoransas de la seva terra, pot

igualarse á la eminent poetisa gallega; sols los poetas de primera magnitud escriuhen páginas tan inspiradas com la malograda esposa del gran Murguía.

No vibrava solament en sos cantos un sentiment platonich de patria, sinó que intencionalmente se dirigia a proclamar la malhida centralisació castellana, exclamava ab decisió:

Castellanos de Castilla,
tendes corazón de ferro...
Solo hai para min, Castilla,
a mala ley que che teño!

Pobre Galicia, non debes
chamarte nunca española...
Galicia, ti non tes patria,
ti vives no mundo soya.

Veyém per aquestas extremas ideas, inspiradas en lo més profóm amor á la patria, que la cantora gallega se adelantá ó al menys coincidi ab nostre ex-regionalista Balaguer quan deya:

Ay Castilla castellana,
si la terra catalana
no t' hagués conegut may!

Mes Galicia no es un pahís actiu y de caracter independent com Catalunya, y los germens de salvador regionalisme sembrats per la poetisa gallega, van germinant molt á poch á poch y per desgracia donan molt pochos senyals de vida en aquella terra, si he algun cop han produhit alguna sacudida nerviosa que ha preocupat seriament al govern de Madrid. Me refereixo á la vida que podríam dirne política del regionalisme, no á la literaria, que de dia en dia va desenrotllantse ab molt de esplendor, com va veyent lo lector per aquest petit estudi.

Torném á l' escriptora eminent, á la poetisa que simbolisa 'l geni de Galicia, á la malaguanyada Rosalia Castro de Murguía.

Dama noble y virtuosa, naturalesa germana de la de nostre Massané, fou mare exemplar y sapigué fer de sa casa un temple, de l' amor á la familia una religió y de la virtut y la bondat un sol y pur sentiment que may callorá lo més débil alé de impuresa.

Mori en l' any 1885. La Ha sanitat perdé en ella á un de sos més grans genis, y la patria un fill ilustre y amorosíssim, un fill dels que més se 'l havian estimat, causan en tot' ella una explosió de sentiment tan dolorós com verdader. Fins de llunyas terras, d' enllá del mar, un poeta anónim li paga tribut ab la següent sentida composició:

¡Es mal de muerte el corazón ahora!
«Ese mal levarán-á sepultura»;

Dijiste: «Teño un mal que, non ten cura,
Meu propio corazón que sufre é chora.»

Te mató el corazón, dulce cantora;
Tu amor á tus hermanos; tu ternura;
El dolor de tu patria; la amargura
De esa pobre Galicia que te adora.

«¡Olvidemo-! os mortos!» exclamaste...
Muerta estaba tu tierra, y se alzó un día
al mágico conjuro de tus trovas.

La arrancaste al sepulcro, la animaste,
y mientras ella, aliente, Rosalia,
broterán en tu tumba, «follas novas.»

Benheja la patria que estima y venera la memoria
dels fills que en vida també l' han estimat y venerat!
La present composició donará una idea bastant clara
del caracter de sa poesia, esencialment sentimental
y patriótica á la vegada.

Adeu rius, adeu fontetas;

adeu petites corrents,

adeu vista de mas sinas

¡quan á veures tornarem?

Terra meya, terra meya,

terra en que m vareig criar,

hortetas que tan estimo

figueras que vaig plantar.

Prats, rius, frondosas arbradas,

pinars que remou lo vent,

alegres aucells cantayres,

caseta del meu content.

Castanyers de remor toso,

nits de lluné, de clar cel,

campanas trillejadoras,

iglesia del meu poblet,

Amoretas de ma terra

que robavan mon amor,

camínets d' herba florida...

despediuvos del meu cor,

¡Adeu content! ¡adeu gloria!

deixo la terra hont nasquí,

deixo 'l poble que coneixó

per un mon que no vegí!

Deixo amichs per gent extranya,

deixo 'ls pradells per la mar,

detxo, en fi, tot lo que estimo!

¡Qui ho poguésse no deixart!

Mes soch pobre, gran peccat,

la meva terra no es meva

que fins li donan deixat

lo camí que 'l du á ca seva

al hom' que naix desditzat,

Vos linch donsas que deixart

hortas que tant estimo,

flam sagrada de ma llar,

petits arbres que plantí

y fonts que vegí brollar.

Me'n vaig, pera sempre adeu

herbas santas del fossar

que gardeu lo pare meu,

herbas que ab plor vaig mollar,

terra en que 'ns va criar Deu.

Adeu, Verge d' Assumpció

blanca com un serafí,

en mon cor vos porto jó,

pregneuli al bon Deu per mi

oh Verge de l' Assumpció,

Ya de lluny, molt lluny se senten

las campanas trillejant,

para mí, quánta tristesa,

ja may més han de tocar.

CRÓNICA REGIONAL

OBSERVACIONES METEOROLÓGICAS del día 11 de Juny de 1897

FACILITADAS PER D. RAMON GISPERT

Table with meteorological data including Barometre aneroide, Graue d'humitat, Pluja en 24 horas, Aigua evap. en 24 h, Estat del cel, Observ. particular, Temperaturas (Maxima, Minim., Term. tipo), Vents (direccio, classe, can), and Nuvols (classe, can).

NOSTRA BENVINGUDA

«El Eco Republicano» y l' «Orfeon Reusense del Centro de Lectura» per lo mateix ordre, de retorn de Marsella ahir feren sa arribada a aquesta sa ciutat nativa.

Abdós societats corals retornan d' aquella ciutat francesa plens lo cor de satisfacció per la carinyosa acullida que se 'ls hi dispensá, y d' orgull per los lloers allí alcançats en llegítima lluyta.

Aymants nosaltres com qui més d' aquestas institucions que fundá l' immortal Clavé, plaunos donar-loshi la més entusiasta benvinguda, y regoneixer que 'l poble de Reus al demostrar son neguit pera rebre ab aplauso á sos paysans, los coristas, confirma que estima y considera per éll la gloria alcançada per sos fills.

Per aixó, abir desde que se sapigué que 'ls coristas de «El Eco Republicano» havían arribat á nostra ciutat y que en lo tren de dos quarts de deu de la nit arribavan procedents de Tarragona los del «Orfeon Reusense», se notá una animació extraordinaria per tots los carrers que aflueixen a las estacions dels ferrocarrils, dels Directes y del Nort y principalment á la Plassa de la Constitució, ahont se creya que seguint la costum establerta, dits coristas després de saludar á la població en la persona del senyor Alcalde, cantarian las pessas, que motivaren los nous premis ab que 'ls seus pendóns acaba d' enriqueixe guanyats en lo Concurs internacional de Marsella, cosa que no 's realiaz aquesta vesgada, perque dits coristas segons noticias arribaren molt cansats y del tot afonichs.

Alguns dels vehins del carrer de Sant Antoni nos han pregat que recomanem al senyor President de la secció de Foment, que demá per lo carro-bota del Municipio fassi regar aquell carrer, puig suposan que 'l mateix ab motiu de celebrar ab varis regositjs públichs la festa de son Sant Patró, se veurá tránzitat per un gran número de personas, las quals d' altre modo aizecarian una gran polseguera que las molestaria bastant.

Vegin quina una se n' ha empescada El Liberal. Parlant de la situació de Filipinas escita al govern no sols á pensar ab las reformas políticas, sino á que estableixi la ensenyansa forsoosa del idioma español, la provisió de las parroquias ab peninsulars, etc. etc.

Per idioma español deu entendre El Liberal lo castellá, aquell que s' ha de parlar pera que todo el mundo nos entienda; la lengua d' en Morlesin y en Guerrita.

A las excitacions que fa 'l diari madrileny sols n' hi falta una: que 's declari El Liberal de tex forós en las escuelas filipinas y ab obligació de suscriureshi á tots los indis y fins d' enviarhi geroglífichs. Encara que com á geroglífichs ja ho seran pels infelissos tagalos los enrevesaments y boydors del habla castellana en molts de sas paraulas.

Fassiho 'l govern aixó de la ensenyansa obligatoria del castellá si vol sembrar llevar de separatisme. Aquesta es la diplomacia dels nostres Matternks.

Lo Diari oficial del Ministeri de la Guerra publica una circular disposant sian cridats al servey actiu de las armas los reclutas compresos en lo sorteig suplementari.

La concentració s' efectuará lo 21 del corrent perá los reclutas del cupo de la Peninsula.

Respecte als d' Ultramar, pera rebre instrucció, se concentraran en las fetxas que oportunament se fixaran per lo Ministeri.

Los primers se distribuiran entre los batallons de telegrafistas y ferrocarrils, primer y quart regiment de sapadors-minadors y entre la infanteria y escuadrons de cavalleria de la Peninsula y possessions del Nort d' Africa.

El Heraldo d' ans d' ahir diu: «Generals que no militan en cap partit, pero que

Ya mes lluny, més lluny se senten... cada só n' es un cop greu... me 'n vaig sol, sehs cap arrimo... Terra meva... ¡adeu! ¡adeu!

Adeu també ma estimada...

poiser, per sempre seré! Tot plorant l' adeu te dono desde la vora del mar.

No m' oblidis, estimada si moro d' anyorament. tantas lleguas mar endintre... Ma casa... ma llar... Adeu!

JOSEPH ALADERN.

(Seguirá)

COSAS DE CASA

FAM Y SED

Senyora ja de la llar de moltsas familias obreres la fam, no mes faltava pera que aquest trist cuadro tingues lo march corresponent, que las fonts públicas rajessin tant poch que pera proporcionar cada familia l' aygua necessaria, tinguin que perdre horas y mes horas esperant que li toqui la tanda.

Cada any, per aquesta época, desde que 'ls temps han persistit en la secada nos trobem en nostra ciutat en falta d' ayguas, per més que la secció de Foment de nostre Municipi, vingui preocupantse de problema tant capital.

Pera remediar lo primer mal, la fam, en una reunió dels majors contribuyents y del Ajuntament se nombrá una Comissió, comissió que com diu molt bé nostre apreciat colega local La Antonoma, ha donat tant pocas senyals de vida, que apart alguna petita gatzetilla oficial y apesar de que en lo sí de la mateixa, la premsa local hi té una digna representació y per ella sabem que continúa, fora de creure que ja havia donat per acabada la seva tasca.

Lluny de nostre pensament lo censurar son silenci; lluny també de nostres bons desitjs entrar en lo present article ó discutir si la acció tal com se la encamina produhirá los bons resultats que d' ella s' esperan, per cuant l' Excm. Ajuntament, fundat en lo precari estat de las sevas caixas, tampoch respont de la manera digna que la classe obrera, o la necessitada, tema dret á esperar de la única Corporació que per si sola representa la ciutat, la seva patria, oblidada per complert dels Guberns de Madrid, y que després de sostindre tot lo decorosament possible la crisis que li han reportat las dos malehidas guerras: la cubana y la filipina, ha tingut de declarar-se vensuda, impotent, ventense obligada á no poguer proporcionar lo pá de cada dia als seus fills que tant l' han enlayrat colcantla al segon lloch de Catalunya y en un dels distingits d' Espanya.

Mes es preferible la decepció, en cas d' haverni, que la incertitut, com es preferible saber lo mal de que s' ha de morir que no 'l ferho de consunció; y en aquest cas convé, los temps ho exigeixen, que la Comissió nombrada en aquella magna reunió, imprimeixi á sos travalls tota aquella activitat que 'l problema de la fam reclama para sa prompte resolució, donchs ni las bocas ni 'ls estomachs son sers racionals á qui se 'ls puga dir: Esperavos que aviat remediarem las vstras necessitats.

Pera la portada d' ayguas á la ciutat també s' nombrá una Comissió que representava las forsas vivas de la població y en tot y ser molt estimables é ilustradas las personalitats que constituhan aquella, s' ensopegá en la dificultat, que l' Ajuntament ne podia aprontar las cantitats consignadas en lo dictámen que la comissió emifí pera cridar lo proposat concurs.

Los quartos son causa de las dificultat que s' oposan á las empresas de carácter y fins públichs que en Reus s' inician, y no sembla sino, que á las caixas del comú hi deixin d' ingressar las cantitats que per los diferents impostos y arbitres l' Ajuntament recauda.

Que 's ta dels diners?

Preguntin tho nostres lectors á l' Estat y á la Provincia y élls ni donaran rahó.

Perque, donchs, l' Estat y la Provincia, quan Reus necessita d' ells, no 'ls hi allarga una almoyna?

Es aquest un misteri que no s' explica y que sols pot subsistir gracias á la centralisació que en tot impera, puig lo ventrell de Madrid, té tants que 'l demanan, no com Reus, una vegada á la vida y encara per etsar, sino molt sovint, que s' ha acostumat á fer lo sort y no mes respont á las veus dels pobles, que han tingut per fills á Cánovas, Romeros, etc. etc.

están disposats sempre á servir á la patria y al trono, se condolen de la situació creada al un y á l' altra per los inveterats errors de las agrupacions políticas, y veuhen ab simpatia la actitud que s' atribueix al senyor Silvela y sos propósitos de fer un cridament á las forsas vivas del país.

Si 'l senyor Silvela consegueix ferse intérprete en son discurs del dissapte dels sentiments que animan á todas las classes militars, pot assegurar-se que tindrà l' apoyo de gran part del generalat, y no tardará en ferse visible aquesta entitat.

Per altra part s' anuncia que prompte se farán públicas novas adheissions políticas al senyor Silvela.

Segons las darreres declaracions d' en Canovas ni la Reyna anirá á Gijón, lo Rey á Covadonga, n' hi ha preparada cap combinació de gobernadors civils.

Los diaris que d' aixó parlavan, diu aquell bon senyor, no estavan ben informats.

Nosaltres, per la part que 'ns toca retirém aquell sueltó que dirigirem al Sr. Burrell, redactor de La Epoca, en la confiansa que 'l podrém reproduhir un altre dia.

Per quelcom lo publicá 'l Sr. Burrell aquell article en la sessuda Epoca contra 'ls catalanistas y no está prou bé que tinga d' escupir per molt temps mentres los altres se fuman la breva.

Veritat?

Un telégrama de Madrid nos anuncia que dintre pochi dias s' encarregará de la ordenació de pagos del Ministeri de la Gobernació lo senyor Cánovas y Vallejo.

Nostre pésam al Gobernador civil de Barcelona senyor Hinojosa, á qui en premi á la seva conducta se li havia ofert aquest destino.

A la una de la matinada d' avuy á un soldat dels que feyan guardia á la presó en lo cuartet de guardia se li dispará 'l Maüsser, sens que la bala fes mal á sos companys.

La detonació alarmá á aquell vehinat y acudiren al lloch del succés lo tinent Alcalde don Emili Vallvé, l' Inspector y 'l Sr. Comandant militar.

Lo recaudat en lo dia d' ahir en la Administració de Consums per diferents especies, puja la cantitat de pessetas 634'31.

PEDALEJANT

Disolta la simpatica societat El Veloz, la major part dels socis que la constituhan han ingressat á la titulada Club Velocipedista en calitat de socis de número.

Lo Club Velocipedista ab los elements de El Veloz ha fet una bona adquisició, no tan sols perque aixis las próximas carreras resultaran mes llhuidas, si que també perque podran ferse mes número d' excursions al any y ab més excursionistas, y 'l ciclismo en general ne tocará prompte los beneficis que tota pau octaviana reporta.

Lástima que certas diferencies no s' hagin pogut tallar d' arrel, perque aixis lo Club Velocipedista hauria desarrolat son lloable pensament de fer una de las mes grans y més simpaticas la seva societat, dins la qual hi figurarain todas las personas de mes valer ja com á socis de número ja com á honoraris.

Pero no hi ha que desconfiar; ab perseverancia y temps se guanyan las mes fermas voluntats ó las plassas més inexpugnables y 'ls obstacles que poden oposarse avuy á la realisació d' aquells fins, potser desapareixin demá.

Y com no tenia preparat lo carnet de notas pera sortir ab aquest article, faig punt deixant la paraula á un bon amic y company de Barcelona qui m' escriu la següent carta:

Sr. X. X. y X.

Barcelona 9 de Juny de 1897.

Benvolgut amic y company: Los molts quefers y perentorias ocupacions que á Deu gracias no 'm faltan, foren causa de que no escrigues á V. tan aviat vaig llegir son article.

Avans que tot, amic X, dech donarli un milió de gracias y de cor las hi dono en nom propi y dels meus consocis, per l' article que al Pedal dedica en Lo Somatent del dia 27 prop passat, article que per lo fatiguer pera nosaltres, modestissims ciclistas, creyem no mereixer y molt menos jo que res vaig fer pera ser acreedor á las sevas mercés.

Veritat es, que á la lectura de Pedalejant se degué en grant part, que molestés á V. puig me pensava ja

GUIA DEL PASSATJER

SERVEY DE TRENS

SORTIDAS

De Reus a Barcelona

5:04 m. correo (Per Villanova y Vilafranca) 4.ª, 2.ª y tercera.
8:26 m. exprés, primera y segona dimars, dijous y dissabtes, (Per Vilanova).
12:11 t. mercaderías, segona y tercera.
1:57 t. correo (per Vilanova.)

De Barcelona a Reus

5:25 m. (per Vilafranca).
9:46 m. (per Vilanova).
15:18 t. per id.
7:39 t. exprés (dimars, dijous y dissabtes.)

De Reus a Mora

9:33 m. — 7:04 t. — 3:10 t. — 7:19 y 9:57 nit.

De Mora a Reus

4:24 m. — 8:00 m. — 12:05 t. — 6:04 t. — 7:36 n.

De Reus a Tarragona

8:30 m. — 6:42 m. — 2 t. — 7:04 t.

De Tarragona a Reus

7:30 m. — 12:25 t. — 4:30 t. — 8:20 n.

De Reus a Lleyda

8:10 m. — 5:23 t.

De Lleyda a Reus

5:50 m. — 3:50 t.

De Reus a Vimbodí

1:28 t. cotxes de 2.ª y 3.ª.

De Vimbodí a Reus

9:53 m. cotxes de 2.ª y 3.ª.

De Tarragona a Valencia

9:30 m. y 11:30 n.

De Valencia a Tarragona

11 m. y 6:30 t.

ADMINISTRACIÓ DE CORREUS-REUS

Horas de arribada y sortidas de correos

ARRIBADAS

De Tarragona,	8:30 m.
De Barcelona (per Tarragona)	8:30 m.
De id. directo	10:30 t.
De id. id.	1:30 t.

SOFRE GRÍS DE BIABAUX

MINERAL FRANCÉS

Premiat en las Exposiciones Universals é Internacionals

AVIGNON, 1890.-LYON, 1894.-BORDEAUX 1895

Destructió radical de las malalties de la Vinya, Oidium, Mildiu, Black-Rot, Rot, Blanc, Anthracosis, etc. y contra las Formigas, Pugo, Orugas y altres insectes

Lo comprador deu, donchs, exigir, a n de no ser enganyat, la marca EL VOLCAN, de la Companyia Biabaux, estampada en tots los sachos

Representants: Senyor Joan Vilella y Companyia y Joseph Gambus y Anguera, Vilá (Bon) 12.-REUS.

Gas Leucoso.	850
Industria de Harinas.	800
Fabrica de Harinas.	500
Mantecados de Algodon.	100
C. Harinas de Tarragona.	115

Biografías

Coloquio Selecto Catalana

Se ha publicado el primer volumen de esta serie de libros... el examen... el primer periodo.

Paris y Regi n

La obra de la notable escritora regionalista catalana... en el presente Administracion, el gran de 3 pasetas.

AMUNICIONES PARTICULARES

Traspas

Se traspasa la relojeria de la Piaz... de Fern. n. n. n.

De id. ab la correspondencia extranjera

(per Picamoixons y descendents de Lleyda) 7:30 t.

De Madrid y Zaragoza 2:30 n.

De Lleyda y Huesca 7:30 n.

NOTA: Los correos para Filipinas sortiran de Barcelona...

Altra:—Deu tenirse present que tots los vapors que...

SORTIDAS

Pera Barcelona a las 5:00 m.

Pera id. a las 2:00 t.

Pera Tarragona, Valencia y Murcia per S. Vicens 5 m.

Pera id. id. id. (per idem) a las 2:00 t.

Pera Tarragona, directe a las 7:00 n.

Pera Lleyda, Huesca, Manresa, Sabadell, Tarragona...

sas lineas a las 8:00 m.

Pera Madrid, Saragossa, Teruel, provincias vascongadas...

Castilla, Galicia, Andalucia y Extremadura a las 1:00 t.

Los pobles servits per peatons a las 9:00 m.

NOTA: A la correspondencia dirigida a Teruel, Andalucia...

y Extremadura, que se deposita en los buzones...

despres de la sortida del correo de Madrid, se li donaa...

sortida a las 7 de la nit per Tarragona.

Ferrocarril economic de Reus a Salou

Servey de trens que regira desde el dia 1 de Octubre...

Sortidas de Reus: 4:10, 9:06 matí; 2:32 y 5:43 tarde.

Sortidas de Salou: 4:56, 10:46 matí; 5:10 tarde.

y 7 nit.

Las horas se regeixen per lo meridià de Madrid.

Classe	N.º	Kilos Grams
Bons	48	681.600
Badellans	2	8.800
Bons	7	127.600
Carrils	11	11.75

CULTS RELIGIOSOS

Demis agnats per tota la part y l'altre de la... de Sant Antoni celebrats la festa d' aquest Sant... mantenció de un solament ofici a dos coros de deu...